

Hátizsák feladat

Egy adott hátizsákba tárgyakat akarunk pakolni. Adott n tárgy minden tárgynak van egy fontossági értéke ($f[i]$), és egy súlya ($s[i]$), a hátizsákba maximum összesen S súlyt pakolhatunk. Az $s[i]$ és S értékek egészek. Szeretnénk úgy választani tárgyakat, hogy az összfontosság maximális legyen. Tehát feladatunk, hogy kiválasszuk a tárgyaknak olyan halmazai közül, amelyekre az összsúly nem haladja meg S -t azt, amelyre maximális az összfontosság.

Definiáljuk az $F(i, W)$ függvényt, minden $i = 1, \dots, n$, $W = 0, \dots, S$ értékre. Ez a függvény azon hátizsák probléma optimális függvényértékét adja meg, amelyben a tárgyak listája az első i tárgyat tartalmazza, és a hátizsák mérete W .

Ekkor a kezdeti értékekre $F(1, W) = f[1]$, ha $s_1 \leq W$ és 0 különben. Másrészt a következő rekurzió teljesül:

$$F(i+1, W) = \max\{F(i, W), f[i+1] + F(i, W - s[i+1])\},$$

ha $s[i+1] \leq W$.

Továbbá $F(i+1, W) = F(i, W)$, ha $s[i+1] > W$,

A rekurzió valóban fennáll. A részprobléma optimális megoldásában vagy szerepel az $i+1$ -edik tárgy vagy nem, és ezen két eset maximuma adja az optimális célfüggvényértéket.

Hatizsak

```
for x:=0 to s[1]-1
    F[x,1]:=0
for x:=s[1] to S
    F[x,1]:=f[1]
for i:=2 to n
    for x:=0 to S
        F[x][i]:= F[x][i-1]
        if (s[i]<=x and F[x][i]<F[x-s[i]][i-1]+f[i])
            Then F[x][i]:=F[x-s[i]][i-1]+f[i]
```

KIIR

```
while (F[x][i]>0)
    while (i>=1 and F[x][i]==F[x][i-1])
        i=i-1
    print "i"
    x:=x-s[i]
    i:=i-1
```

Példa:

A tárgyak (súly, fontosság) párokban (4,6) (3,5) (2,3) (2,3) a hátizsák kapacitása 8.

1. táblázat. A partíció algoritmus teljes táblázata

0	0	3	5	6	8	9	11	12
0	0	3	5	6	8	9	11	11
0	0	0	5	6	6	6	11	11
0	0	0	0	6	6	6	6	6

Megoldás: 4,3,1.

Az adatkezelés szintjei

- Probléma szintje.
- Modell szintje.
- Absztrakt adattípus szintje.
- Absztrakt adatszerkezet szintje.
- Adatszerkezet szintje.
- Gépi szint.

Absztrakt adattípus

Az absztrakt adattípus egy (E, M) párral adható meg, ahol E az értékhalmoz, M a műveletek halmaza.
Fő tulajdonságok

- Nem ismert az adatokat tároló adatszerkezet.
- Nem ismertek a műveleteket megvalósító algoritmusok, a műveletek specifikációjukkal definiáltak.

Verem

Értékhalmoz: E $Verem = [a_1, \dots, a_n : a_i \in E, i = 1, \dots, n,]$ Műveletek: $V : Verem, x : E$

- $\{Igaz\}$ Letesit(V) $\{V = []\}$
- $\{V = V\}$ Megszuntet(V) $\{Igaz\}$
- $\{V = V\}$ Uresit(V) $\{V = []\}$
- $\{V = [a_1, \dots, a_n]\}$ VeremBe(V,x) $\{V = [a_1, \dots, a_n, x]\}$
- $\{V = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ VeremBol(V,x) $\{V = [a_1, \dots, a_{n-1}], x = a_n\}$
- $\{V = V\}$ NemUres(V) $\{NemUres = (Pre(V) \neq [])\}$
- $\{V = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ Teteje(V,x) $\{x = a_n, V = Pre(V)\}$
- $\{V = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ Torol(V) $\{V = [a_1, \dots, a_{n-1}]\}$

Megvalósítás: tömb, lánc, kombinált.

Sor

Értékhalmoz: E $Sor = [a_1, \dots, a_n : a_i \in E, i = 1, \dots, n,]$ Műveletek: $S : Sor, x : E$

- $\{Igaz\}$ Letesit(S) $\{S = []\}$
- $\{S = S\}$ Megszuntet(S) $\{Igaz\}$
- $\{S = S\}$ Uresit(S) $\{S = []\}$
- $\{S = [a_1, \dots, a_n]\}$ SorBa(S,x) $\{S = [a_1, \dots, a_n, x]\}$
- $\{S = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ SorBol(S,x) $\{S = [a_2, \dots, a_n], x = a_1\}$

- $\{S = [a_1, \dots, a_n]\}$ Elemszam(S) $\{Elemszam = n\}$
- $\{S = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ Elso(S,x) $\{x = a_1, S = Pre(S)\}$
- $\{S = [a_1, \dots, a_n], n > 0\}$ Torol(S) $\{S = [a_2, \dots, a_n]\}$

Megvalósítás: tömb, lánc kombinált.

Prioritási Sor

Értékhalmoz: E, E-n értelmezett a $\leq$ lineáris rendezési reláció $PriSor = S \subseteq E$. Műveletek: S : PriSor, x : E.

- $\{Igaz\}$ Letesit(S, $\leq$) $\{S = \emptyset\}$
- $\{S = S\}$ Megszuntet(S) $\{Igaz\}$
- $\{S = S\}$ Uresit(S) $\{S = \emptyset\}$
- $\{S = S\}$ SorBa(S,x) $\{S = Pre(S) \cup \{x\}\}$
- $\{S \neq \emptyset\}$ SorBol(S,x) $\{x = \min(Pre(S)), Pre(S) = S \cup \{x\}\}$
- $\{S = \{a_1, \dots, a_n\}\}$ Elemszam(S) $\{Elemszam = n\}$
- $\{S \neq \emptyset\}$ Elso(S,x) $\{x = \min(Pre(S)), Pre(S) = S\}$
- $\{S \neq \emptyset\}$ Torol(S) $\{S = Pre(S) \setminus \{\min(Pre(S))\}\}$

Prioritási sor megvalósítások:

PriSorT: kupac-tömb adatszerkezettel,

PriSorR: kupac-tömb adatszerkezettel, a rendezési reláció konstruktor paraméter.

Példa

Probléma: Halmaz k-adik legkisebb elemének kiválasztása.

Bemenet: $H = \{a_1, \dots, a_n\}$, különböző egész számok, $1 \leq k \leq n$.

Kimenet: $a_i \in H$, amelyre $|\{x : x \in H, x \leq a_i\}| = k$,

Feltételezzük, hogy az input egy T tömbben van eltárolva. Ekkor a megoldás.

```

Valaszt
Letesit S:Prisor
for i:=1 to n
  Sorba(S,T[i])
for i=1 to k
  Sorbol(S,x)
Return x

```

Halmaz

Értékhalmoz: E, Halmaz= $H \subseteq E$ Műveletek: H : Halmaz, x : E, I : Iterator

- $\{Igaz\}$ Letesit(H) $\{H = \emptyset\}$
- $\{H = H\}$ Megszuntet(H) $\{Igaz\}$

- $\{H = H\}$ Uresit(H) $\{H = \emptyset\}$
- $\{H = \{a_1, \dots, a_n\}\}$ Elemszam(H) $\{Elemeszam = n\}$
- $\{H = H\}$ Eleme(H,x) $\{Eleme = (x \in Pre(H))\}$
- $\{H = H\}$ Bovit(H,x) $\{H = Pre(H) \cup \{x\}\}$
- $\{H = H\}$ Torol(H,x) $\{H = Pre(H) \setminus \{x\}\}$
- $\{H = H\}$ IterKezd(H, I) $\{\}$
- $\{I = I\}$ IterAd(I,x) $\{\}$
- $\{I = I\}$ IterVege(I) $\{\}$

Megvalósítás: bitvektor, tömb, lánc, hasítótábla.

Iterátor használata

Pascal megvalósítás:

```
IterKezd(H, I);
While Not IterVege(I) Do Begin
    IterAd(I, x);
    M(x);
End;
```

java megvalósítás:

```
Iterator<E> I=H.iterator(); //IterKezd(H, I)
while (I.hasNext()){ //!IterVege(I)
    x=I.next(); //IterAd(I, x)
    M(x);
}
```

vagy kiterjesztett for-ciklussal:

```
for (E x:H)
    M(x);
```

Példák további absztrakt adattípusokra

- Lista
- Kétirányú Lista
- Tömb
- Sorozat
- Függvény
- Reláció

Absztrakt adatszerkezetek

Absztrakt adatszerkezet egy $A = (M, R, Adat)$ rendezett hármas, ahol

- M az absztrakt memóriahelyek, cellák halmaza.
- $R = \{r_1, \dots, r_k\}$ a cellák közötti szerkezeti kapcsolatok.
- $Adat$ a cellák adattartalmát megadó (parciális) függvény, $c \in M$ esetén $Adat(c)$ a c cellában lévő adat.

$f : A \rightarrow B$ parciális függvény esetén, ha $x \in A$ elemre f nem értelmezett, akkor az $f(x) = \perp$ jelölést alkalmazzuk, tehát mint ha $f : A \rightarrow B \cup \{\perp\}$ mindenütt értelmezett (totális) függvény lenne.

Lánc

$A = (M, R, Adat)$ lánc, ha $R = \{kovet\}$, ahol $kovet : M \rightarrow M$ parciális függvény, amelyre teljesül:

$$(\exists fej \in M)(\forall x \in M)(\exists ! k \geq 0)(x = kovet^k(fej))$$

Nyilvánvalóan pontosan egy olyan $c \in M$ cella van, amelyre $kovet(c) = \perp$, ezt láncvégnak nevezzük. A lánc hosszán a cellák n számát értjük.

Ha $n > 0$, akkor $kovet^{(n-1)}(fej) = \text{láncvég}$.

Az $A = (M, R, Adat)$ lánc rendezett lánc a $\leq$ relációra nézve, ha

$$(\forall x \in M)(Adat(x) \leq Adat(kovet(x)))$$

Az $A = (M, R, Adat)$ körlánc, ha $R = \{kovet\}$, ahol $kovet : M \rightarrow M$ (totális) függvény, amelyre teljesül: $(\forall x, y \in M)(\exists k \geq 0)(y = kovet^k(x))$

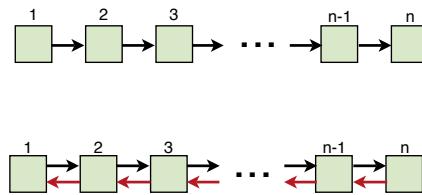
Kétirányú lánc

Az $A = (M, R, Adat)$ kétirányú lánc, ha $R = \{kovet, eloz\}$, ahol $kovet, eloz : M \rightarrow M$ parciális függvények, hogy: $(M, \{kovet, \}, Adat)$ és $(M, \{eloz\}, Adat)$ mindegyike lánc, és

$$(\forall x \in M)(x = eloz(kovet(x)) = kovet(eloz(x)))$$

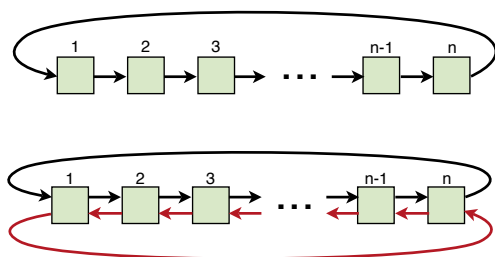
Az $A = (M, R, Adat)$ kétirányú körlánc, ha $R = \{kovet, eloz\}$, ahol $kovet, eloz : M \rightarrow M$ (teljesen értelmezett) függvények, hogy: $(M, \{kovet, \}, Adat)$ és $(M, \{eloz\}, Adat)$ mindegyike körlánc, és

$$(\forall x \in M)(x = eloz(kovet(x)) = kovet(eloz(x)))$$

1. ábra.

Fa

2. ábra.

$A = (M, R, \text{Adat})$ nem-rendezett fa, ha $R = \{r\}$, $r \in M \times M$ bináris reláció, és van olyan $g \in M$, hogy a $G = (M, r)$ irányított gráfban bármely $x \in M$ -re pontosan egy (g, x) út vezet. g -t a fa gyökerének nevezzük.

Vegyük észre, hogy ha minden él irányát megfordítjuk, akkor egy olyan $f : M \rightarrow M$ parciális függvény gráfját kapjuk, amely csak g -re nincs értelmezve, és f körmentes.

Tehát minden nem-rendezett fa egyértelműen megadható egy olyan $\text{Apa} : M \rightarrow M$ parciális függvénnyel, amelyre teljesül a következő feltétel.

$$(\exists g \in M)((\text{Apa}(g) = \perp) \wedge (\forall x \in M)(\exists! k \geq 0)(\text{Apa}^k(x) = g))$$

Rendezett fa

Legyen $A = (M, R, \text{Adat})$ olyan absztrakt adatszerkezet, hogy $R = \{f\}$, $f : M \rightarrow (M \cup \{\perp\})^*$.

Tehát $x \in M$, $f(x) = (y_1, \dots, y_k)$, ahol $y_i \in (M \cup \{\perp\})$, $i = 1, \dots, k$.

Minden $i > 0$ természetes számra és $x \in M$ -re legyen $f_i(x)$ az $f(x)$ i -edik komponense. Tehát $f_i(x)$ az x i -edik fiát adja. Ha $f_i(x) = \perp$, akkor hiányzik az i -edik fiú. Az A adatszerkezetet fának nevezzük, ha van olyan $g \in M$, hogy teljesül az alábbi négy feltétel:

- $(\forall x \in M)(\forall i)(g \neq f_i(x))$ a gyökér nem fia senkinek,
- $(\forall y \neq g \in M)(\exists x \in M)(\exists i)(f_i(x) = y)$ minden pont, ami nem gyökér fia valakinek
- $(\forall x, y \in M)(\forall i, j)(f_i(x) = f_j(y)) \Rightarrow (x = y \wedge i = j)$ minden pontnak legfeljebb egy apja van
- $(\forall x \neq g \in M)(\exists i_1, \dots, i_k)(x = f_{i_k} \dots f_{i_1}(g))$ minden pontba vezet út a gyökérből.

Fa megadása elsőfiú-testvér kapcsolattal

Legyen $A = (M, R, \text{Adat})$ olyan absztrakt adatszerkezet, hogy $R = \{e, t\}$, $e, t : M \rightarrow M \cup \{\perp\}$. Legyen $f_i(x) = t^{i-1}(e(x))$ $i > 0$. Az A adatszerkezet fa, ha az f_i függvények teljesítik a megfelelő feltételeket.

Fák algebrai definíciója

Legyen E tetszőleges adathalmaz. Az E -feletti fák $Fa(E)$ halmaza az a legszűkebb halmaz, amelyre teljesül az alábbi három feltétel:

- $\perp \in Fa(E)$
- $(\forall a \in E)a \in Fa(E)$

- $(\forall a \in E)(\forall t_1, \dots, t_k \in Fa(E))(a(t_1, \dots, t_k) \in Fa(E))$

Adatszerkezetek

Egy $A = (M, R, Adat)$ absztrakt adatszerkezet megvalósítása:

- Konkrét memória allokálás az M-beli absztrakt memória cellák számára.
- Az R szerkezeti kapcsolatok ábrázolása.
- Alapműveletek algoritmusainak megadása.

Belső adatszerkezet

A cellákat a főtárban lefoglalt memóriamezők tárolják. Minden cellát a számára lefoglalt memóriamező kezdőcíme azonosít.

Külső adatszerkezet

A cellákat külső tárolón (lemez) fájl tárolja. Minden cellát egy (F, p) pár azonosít, ahol F a tároló fájl azonosítója és p az F fájlban belüli rekordsorszám.

Elosztott adatszerkezet

Az egyes cellákat különböző számítógépeken tárolhatjuk. Egy cella azonosításához egy (G, F, p) hármast kell megadni, ahol G a hálózatba kapcsolt számítógép (adott hálózati protokoll szerinti) azonosítója, F a fájl azonosítója és p a fájlban belüli rekordsorszám.

Endogén ábrázolás

Az adatot és a szerkezeti kapcsolatot ugyanaz a cella tartalmazza.

Exogén ábrázolás

Külön cella tartalmazza az adatot és a szerkezeti kapcsolatokat. A szerkezeti kapcsolatokat tartalmazó cellában a megfelelő adatra mutató hivatkozást tároljuk. Objektum orientált programozási nyelv esetén az adatszerkezetek ábrázolása alapvetően exogén. Például a java esetén csak akkor alkalmazható endogén ábrázolás, ha az adatok típusa elemi típus (int, long, float, double, char, boolean).

Heterogén ábrázolás

Egyes cellák csak szerkezeti kapcsolatot tartalmaznak, mások tartalmazhatnak adatot és a szerkezeti kapcsolatokat.

Statikus ábrázolás

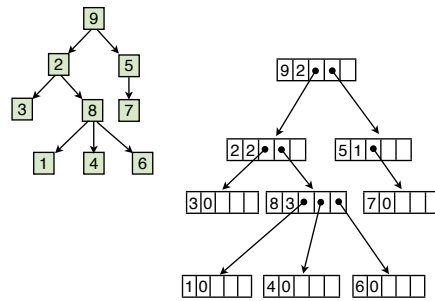
A memória lefoglalás statikus tömbbel történik. Minden cellát tömbbeli indexe azonosít. Hiányzó szomszédot a 0 (vagy -1) index azonosítja.

Dinamikus ábrázolás

A cellák számára dinamikusan foglalunk memóriát, minden cellát pointer érték - memóriacím - azonosít. A hiányzó kapcsolatot a null (nil) pointer érték ábrázolja. A szerkezeti kapcsolatot, mint pointer értéket a cellában tároljuk.

Szerkezeti kapcsolat számítása

A szerkezeti kapcsolat esetenként megadható számítási eljárással is, nincs szükség a szerkezeti kapcsolat tárolására. Minden x cellára és r szerkezeti kapcsolatra és adott i-re kiszámítható x-nek r-szerinti i-edik szomszédja. Például, teljes bináris fák esetén tömbben tárolva a bal és jobb fiú indexe számolható.

3. ábra.

Kapcsolati tömb

Kapcsolati tömb esetén egy pont fiaira mutatókat tárolunk statikusan, és tároljuk a fiúk számát is.

A kapcsolati tömb előnye:

Minden pont i -edik fia közvetlenül (konstans időben) elérhető.

A kapcsolati tömb hátránya:

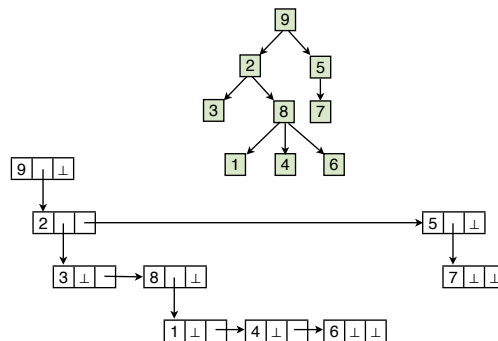
Statikus, ezért nem lehet konstans időben bővíteni és törölni. Nagy memóriaigény.

Kapcsolati lánc esetén egy pont fiaira mutatókat dinamikusan tároljuk láncban.

Elsőfiú Apa testvér

Elsőfiú tesvér ábrázolás esetén a pont az adaton kívül két mutatót tartalmaz, egyet a közvetlen testvérére egyet az elsőfiára.

Elsőfiú Apa tesvér ábrázolás esetén a pont az adaton kívül három mutatót tartalmaz, egyet a közvetlen testvérére egyet az elsőfiára, egyet az apjára.

4. ábra.

Kiskérdések

- Hátizsák feladat megoldó algoritmus, KIIR is
- Hátizsák megoldó algoritmus végrehajtása
- Lánc, körlánc, kétirányú lánc, körlánc definíciója

- rendezett fák f_i függvényes definíciója